

“Estar enamorat és bo, encara que acabi malament”

Lluís-Anton Baulenas tanca amb *Àrea de servei* una trilogia dedicada als beneficis de l'amor com a barbitúric natural per viure millor. Ventura Pons en va portar al cinema les dues primeres parts: *Anita no perd el tren* (basada en el relat inèdit *Bones obres*) i *Amor d'idiota*. Parlem dels vint anys que fa que es dedica a escriure, de l'apocalipsi imminent i de la peculiar normalitat de la literatura catalana. (Text: Aida Segura Ribes. Fotos: Adrià Rosell)

Baulenas és un orador de llargs silencis. Es pensa les coses, els dona la volta per veure'ls el cul i dir si és femella. Reformula les preguntes en veu alta, les mareja com un gat amb un ocell, les mastega i les regurgita per rumiar-les encara una estona més. I a vegades les respostes no són ni blanc ni negre, ni si ni no, sinó tot el contrari. Quan vam quedar per telèfon per fer l'entrevista a casa seva, primer em va dir un nom i un número de carrer. Quan ja penjàvem crida: “Espera! M'he equivocat! És el carrer tal, número qual, pis pasqual”. El curiós és que les dues adreces s'assemblaven molt.

Arribada al lloc correcte, m'obre la porta el fill d'en Baulenas, que deu tenir un any i poc. Per tant, no és que *ell* m'obris la porta, sinó que el nen va ser el primer que vaig veure. Com les persones que tenen fòbia a les aranyes o a les serps i són el primer que detecten. Enteneu-me! No estic comparant el fill d'en Baulenas amb aquests éssers repulsius, *déuement-guard*. Si és preciós! Tot ros, amb uns ullassos blaus i rialler com un sol.

El problema és meu, que mai sé què dir als nens petits. Tenia raó la Fran Lebowitz. De quins temes pots parlar amb un nen? Si no llegeixen ni tenen amants ni diners, ni fumen ni beuen (tot i que a

vegades sembli que vagin mamats, passant del riure al plorar amb una facilitat que fa patir). Però li pregunto d'on ve perquè no sigui dit: “De la guarderia o del col·le?”. Em contesta en Baulenas perquè: a. El nen encara no parla b. Per tant és evident que va a la guarderia i c. Per tant se li poden fer preguntes però no esperar-ne una resposta.

En Baulenas em condueix amablement cap el seu estudi, aïllat amb doble vidre dels sorolls de l'Eixample barceloní, i comencem parlant d'*Àrea de servei*, una història d'amor estranya entre personatges estranys.

La novel·la tanca una trilogia dedicada als beneficis de l'amor com a narcòtic. Les relacions sentimentals són necessàries per viure?

Necessàries potser no. El que sí que passa és que en aquesta època que vivim, una relació sentimental pot arribar a ser gairebé revolucionària. Perquè permet que, per un temps, l'individu sigui més lliure i vagi més a contracorrent. Sempre ha estat així, però en els temps actuals, de globalització i por, trobo que és un dels pocs elements d'irracionalitat que encara podem mantenir. Estar enamorat és bo, encara que acabi malament. Que em sembla

que, estadísticament, és el que sol passar.

De fet l'Anna, la protagonista, observa una parella en un restaurant i pensa que l'única cosa que es pot dir d'ells és que són una exparella en potència...

Avui en dia les parelles són exparelles en potència. Però el missatge final de la novel·la és que, tot i això, val la pena arriscar-se. No crec que sigui una història pessimista, ni tampoc realista. Fins i tot hi ha elements inversemblants... Perquè m'agrada escriure estibant la realitat, deformant-la una mica en certa manera.

Sempre t'ha agradat introduir elements una mica estrafolaris a les teves novel·les...

Sí, és una constant. A vegades em sobta que els crítics, essent una constant des de la meua primera novel·la, no ho vegin i m'ho critiquin com una cosa negativa. Sempre plantejo situacions o personatges que voregen l'inversemblant, el grotesc, una mica *frikis*. Potser és una manera de mostrar els defectes morals a través dels defectes físics. Crec que va bé per provocar un estat d'ànim al lector. I jo em trobo bé escrivint d'aquesta manera, fregant el grotesc. Encara que penso en anar-ho acabant.

“
Mantenir la gent constantment amenaçada amb l'apocalipsi és una manera de fer molt americana que s'ha acabat imposant. Que la gent visqui amb por. Per mi el més inquietant d'avui en dia és la impossibilitat, ja de ja definitiva, de saber on és la veritat
 ”

A Àrea de servei, la protagonista està desorientada i sola. És una dona forta i llesta, estil Clint Eastwood, una mica antipàtica i freda. Però pensa que necessita les relacions sentimentals com a combustible per viure. Per què s'acaba embolicant en una "història estranya, borda, com si fos fruit d'un empelt"?

Potser perquè és una història morbosa? Ella el domina físicament perquè ell no es pot moure bé per un problema de calcificació òssia. Ell depèn d'ella, també a l'hora de fer l'amor. Però per altra banda, ell la controla psicològicament. És una relació acceptada per tots dos. L'Anna es llança de ple a aquesta història tot i ser una relació amorosa molt estranya. I en cap moment apareix la paraula 'amor'. El per què l'Anna s'embolica en aquesta història és un dels interrogants que planteja la novel·la. Penso que l'Anna és un símbol d'un determinat tipus de gent que es dona molt avui en dia. Joves o no tant joves que han perdut els referents que tenien les generacions anteriors, que els costa establir-se a la vida, que actuen de manera estranya...

L'Anna no en vol saber ni el nom, del seu amant...

Ella pensa que aquest misteri és el motor de la relació. I en aquest moment d'indefinió en què es troba, de buscar-se a si mateixa, ja li va bé no saber-ne res perquè d'aquesta manera evita el compromís. Per altra banda també pensa que, mentre no sàpiga qui és ell, és impossible que s'instal·li la rutina en la relació. Vol conservar el misteri tant temps com pugui.

Crear un personatge en conflicte sempre és més interessant que crear un personatge feliç?

Estava pensant si he fet personatges feliços... Sí que n'he fet sense conflicte, però no pas feliços. Literàriament donen molt més joc els personatges conflictius. Tampoc descarto fer un panorama de la felicitat, però potser seria avorrit, no ho sé.

Ventura Pons ha portat al cinema la teva novel·la

Amor d'idiota i un relat que va titular Anita no perd el tren. A la portada d'Àrea de servei hi ha una frase de l'editor que ens avisa de l'estil de road movie de la novel·la. Heu parlat amb en Ventura Pons de traslladar-la al cinema?

Ja m'agradaria que en fes una pel·lícula! Entre altres coses perquè aquesta mena de trilogia sobre l'amor en temps de deriva estaria en paper i també en pel·lícula. El tamboret complet. Però de moment no n'hem parlat.

El 1988 vas publicar Sus scrofa, la teva primera novel·la, a la mítica col·lecció Narratives de l'editorial Eumo. En aquell moment es va considerar una novel·la estripada, novedosa, protagonitzada per un enterramorts mut que donava cadàvers als porcs per menjar. Ara ets un dels escriptors catalans més llegits i populars. Com veus la teva evolució?

Estic molt orgullós d'haver publicat al catàleg d'Eumo, que crec que serà històric. Pel què fa a l'evolució, hi és per força. Si una cosa sé després d'aquests vint anys i uns quants llibres és que aprens a escriure millor, a controlar millor el procés creatiu, a utilitzar millor les eines que tens... I sobretot t'adones del privilegi que és poder-te dedicar a això. També m'ha portat a establir una relació gairebé de servei amb el lector, en el sentit que jo em sento amb suport, i pel fet de sentir-me amb suport escrit.

Escrius pel lector, doncs.

Sí, per a una minoria que fa que m'hi pugui dedicar. Quan vaig començar a escriure, tot era "jo, jo, jo": "jo vull fer", "jo vull dir"... Ara la força per escriure em ve del "nosaltres", del suport dels lectors. I això no vol dir que escrigui en funció dels seus gustos ni tampoc dels de l'editor.

No t'importa que diguin que ets un autor "popular"?

Popular en el sentit que m'agrada fer literatura per a tothom però amb ambició literària. Popular en el sentit de famós no, perquè no ho sóc.

La teva obra ja ha estat traduïda a diverses llengües, però aquest 2007 l'editorial nord-americana Harcourt traurà la versió anglesa de *Per un sac d'ossos*. És una de les fites més importants de la teva carrera? Per mi l'important és continuar escrivint i publicant i poder-ne viure. Sí que estic content, evidentment, perquè una cosa així obre portes que condueixen a noves perspectives sobre la teva feina, i això és molt excitant.

Àrea de servei està ambientada als últims mesos de 1999, quan se'ns va voler persuadir d'una hipotètica fallida dels sistemes informàtics i altres gadgets. Com veus l'última apocalipsi que se'ns està servint: canvi climàtic més terrorisme islamista?

Hi ha una diferència molt gran. El tema de l'efecte 2000 va ser un foc d'encenalls. No és res comparat amb la situació actual de desintegració progressiva, on la gent mor i mata. Sobre el canvi climàtic, tots estem exposats a una allau d'informació constant. Ens indueixen a pensar en un determinat sentit perquè la informació que en rebem és manipulada. Per tant és un dels grans exemples de manipulació actual. Això no vol dir que negui el canvi climàtic! El que dic és que és absurd que tothom parli sobre el canvi climàtic. És un exemple del gran engany continu a què estem sotmesos. Mantenir la gent constantment amenaçada amb l'apocalipsi és una manera de fer molt americana que s'ha acabat imposant. Que la gent visqui amb por. Per mi el

més inquietant d'avui en dia és la impossibilitat, ja definitiva, de saber on és la veritat.

També escrius crítica literària. Sempre sobre autors anglosaxons.

Per una qüestió ètica, no escric ressenyes ni articles sobre cap autor que pugui ser competència meva. No m'agraden els escriptors col·legues que ho fan, i per tant quan fan de crítics no me'ls crec. És com allò de l'escolanet... i la processó?

No es poden tocar campanes i anar a processó?

Sí, exacte. Aquesta seria una raó ètica per no fer crítica literària sobre autors catalans. La raó pràctica és que m'agraden els escriptors nord-americans contemporanis perquè s'acosten molt al tipus de literatura que voldria fer. Un tipus de literatura que trobo que en català, i també en castellà, no existeix gaire. Una literatura popular que explica coses de la realitat però que també entra dins de la consideració de servei.

¿?

Sí. Els nord-americans, molt sovint, primer viuen la vida i després t'ho expliquen perquè et serveixi.

I quins autors t'agraden més?

Hemingway, John Dos Passos, Henry Miller, el Capote dels primers llibres perquè té un component de sentiment que m'encanta i que no m'ha fet

“
Els escriptors vivim de l'ego, cosa que no vol dir que siguem egoistes ni egolàtres, però necessitem que ens estimin.
”

por d'incorporar a les meves novel·les. Perquè aquí, quan parles de sentiments, sembla que hagis escrit una novel·la tova. M'agrada plantejar novel·les dures però amb sentiment. Als americans això no els fa vergonya, i als lectors i a la crítica els agrada.

I algun autor català que t'agradi?

N'hi ha molts! Però per exemple m'agrada la ironia i el distanciament de Quim Monzó. Perquè és un sentimental i no li fa vergonya! Això la crítica ho remarca molt poc d'ell, que és un gran sentimental. En un altre registre també m'agrada Mercè Rodoreda.

Llegir o escriure?

Va lligat. Si no llegís no podria escriure. Les fonts que té un escriptor són la seva vida i la vida dels altres. I dins de la vida dels altres hi ha els llibres. I un els xucla. Si no llegís no podria escriure, la meva vida no dona per tant, sóc molt normal.

Segueixes alguna rutina per escriure?

No em cal, perquè tinc la immensa sort de tenir tot el temps del món per mi. Puc permetre'm el luxe de coure les novel·les a foc lent. Aproximadament cada dos anys escric una novel·la. No estava premeditat però m'agrada.

Als teus lectors també els deu agradar...

Tinc molt contacte amb els lectors. És el que em dona la força i em ferma el sentiment de compromís que tinc interioritzat amb ells. I em ferma amb la teoria de la novel·la com a obra viva, com a obra oberta, com deia Marguerite Yourcenar i molts altres...

Les crítiques negatives t'afecten?

Sí. Dir el contrari és una mostra de vanitat. M'afecten perquè escriure una novel·la és molt difícil. L'escriptor es mostra a un nivell molt íntim i per tant el que desitja és que tothom l'estimi. Ho necessites encara que sigui contraproductiu. Primera perquè els escriptors vivim de l'ego, cosa que no vol dir que siguem egoistes ni egolàtres, però necessitem que ens estimin. De les crítiques negatives no suportem les que són irrespectuoses. Està molt de moda la crítica maleducada. I per altra banda, no tenim bons crítics. Penso que alguns dels crítics que escriuen als diaris més importants són mals crítics perquè gasten l'espai que tenen per teoritzar sobre els mals de la literatura catalana. És una falta de respecte molt gran que en una crítica només es dediqui el 25% a parlar de la novel·la. No senyor! Si tu dius que una novel·la és dolenta, dedica tota la crítica a justificar-ho. Però el pas dels anys ha fet que les crítiques dolentes, que en tinc, m'afectin menys. I sortint de l'àmbit tan tancat de la literatura catalana, a través de les traduccions, veig que a novel·les que aquí els han donat una bona clatellada, a fora reben unes crítiques fabuloses. S'ha d'aprendre a relativitzar.

És millor tenir lectors que bones crítiques?

Sí, però també m'agrada que les bones crítiques estiguin fonamentades.

Algun consell que vulguis donar com a escriptor?

Sí, una cosa que tinc molt clara i que he après al llarg dels anys, a força de clatellades i d'anar tirant endavant, és que per escriure cal aguantar. Tenir molta paciència i força de caràcter per aguantar. Has de resistir. Ho veig perquè molta gent que va començar a publicar al mateix temps que jo, i que era potencialment bona, no va resistir. El fet que ara tingui un diàleg fluid amb els lectors i que ens anem mantenint mútuament és perquè he après a resistir. A resistir les pressions editorials, socials, les pressions pel fet d'escriure en llengua catalana...

Però ara participaràs als actes literaris programats a Nova York dins el marc *Made in Catalunya*. Suposo que també aniràs a Frankfurt. Es pot dir que la cultura catalana està instal·lada en la normalitat o una flor no fa estiu?

El que sí que és veritat és que cada vegada més projectem una imatge de normalitat malgrat el fet de ser una cultura minoritària que pateix sotracs constantment. I on sí que hem millorat és en el tema de les traduccions. Per primera vegada els autors catalans accedim directament a les editorials europees sense passar pel castellà.

Què li falta i què li sobra a la literatura catalana?

Crec que anem pel bon camí i que no li falta ni li sobra res que no li falti i li sobri a la literatura castellana o a la francesa. El que passa és que hi ha persones que, preocupades per la defensa de la cultura, opten per escriure, quan en una situació normal aquestes persones es farien periodistes, o pedagogs, o polítics... i aquí es fan escriptors per militància. Però vaja, com que no resisteixen, perquè ser escriptor és molt seriós, al segon llibre passen a fer-se periodistes o polítics o pedagogs, que en el fons és el que volien. Però en general estem en una etapa de normalitat. Només hi ha aquest petit desajust que fa que massa gent es llanci a escriure sense ser conscient del que això significa.

Quan acabem no em puc estar de tafanejar els llibres que té, que són molts i estan escampats per tot arreu. Parlem dels que hem llegit tots dos i ens han agradat, com si parléssim d'un amic comú. Ens lamentem de la manca de traduccions estrangeres a la literatura catalana, de la manca de petits editors independents que publiquin en català, de les absorcions editorials... de la normal anormalitat de la cultura catalana, vaja. Sort que m'ha dit que encara no sap si anirà a Frankfurt i ens hem pogut estalviar agradablement el tema. Tot i que fa dies que una pregunta em volta pel cap. Què seria millor per a la cultura catalana: frankfurt, hamburguesa o bacó? És que el tema ja fastigueja i hi arribarem esllomats, que ve de l'om i que també és una part comestible del porc. Del porc, com de Frankfurt, s'aprofita tot.

